

IRIS, KONINGIN VAN DE OEVER

Meer en meer gaat de voorkeur uit naar een natuurvriendelijk herstel van oevertrajecten. Bij het heraanplanten van de oever rijzen echter een aantal vragen. Dient bij de keuze van het plantsoen rekening gehouden te worden met de herkomst van de planten? Wat met de aanwezige en misschien autochtone oevervegetatie, loopt die op termijn kans in het gedrang te komen? Is de schrik voor genetische pollutie reëel en wat zijn hiervan de mogelijke negatieve gevolgen? Om meer duidelijkheid te scheppen binnen deze materie ging in het najaar van 1998 een project van start aan het Departement voor

Plantengenetica en -veredeling (CLO-Gent). De financiering wordt voorzien door de afdeling Bos en Groen (AMINAL) en het Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk en Technologisch onderzoek (IWT). Het onderzoek richt zich op de genetische en morfologische diversiteit binnen natuurlijke populaties van oeverplanten en de impact van aanplantingen op bestaande populaties. De aandacht gaat naar de inheemse soorten Riet, Gele lis en Grote Iisdodde vanwege hun belang bij oeverherinrichting. In deze nieuwsbrief nemen we Gele lis onder de loep! Haar titel 'koningin van de oever' heeft ze te danken aan de typische gele bloemen. Onder natuurlijke omstandigheden wordt deze plantensoort voornamelijk in vochtrijke bodems aangetroffen. De wortelstokken beperken de erosie van de oever. De plant bezit bovendien de mogelijkheid zware metalen te absorberen, nitraten op te nemen en te overleven bij hoge hoeveelheden oplosbare organische stoffen. Gele lis blijkt dus een economisch rendabele manier van oeverversterking en waterzuivering.

Voor de genetische analyses werd geopteerd gebruik te maken van de 'Amplified Fragment Length Polymorphism' (AFLP)-techniek. Naar analogie met de menselijke vingerafdruk maakt deze techniek een vingerafdruk van het DNA van planten. Op basis van verschillen en gelijkenissen in deze vingerafdrukken kunnen de verwantschappen tussen planten bepaald worden. De studie werd uitgevoerd op een tachtigtal Gele-lisplanten verzameld in het IJzer- en Demerbekken en langs het kanaal van Beverlo. In eerste instantie werd nagegaan of plantenmateriaal uit de verschillende bekkens van elkaar kon onderscheiden worden. Uit de analyses blijkt dat planten afkomstig uit het IJzerbekken duidelijk een verschillende genetische achtergrond hebben in vergelijking met de overige geanalyseerde planten. Planten afkomstig uit het Demerbekken en het kanaal van Beverlo konden op genetisch vlak niet van elkaar worden onderscheiden. De verklaring hiervoor kan gevonden worden in de geografische isolatie van het IJzerbekken t.o.v. de overige bekkens in Vlaanderen. Vervolgens werd de genetische diversiteit binnen de locaties bekeken. Er kon aangetoond worden dat binnen de locaties nog een ruim potentieel aan genetische diversiteit beschikbaar is. Dit in tegenstelling tot wat we zouden vermoeden bij plantensoorten die zich vaak vegetatief vermeerderen.

We plaatsen nu deze vaststellingen in het kader van de natuurlijke herinrichting van oevers. Om de aanwezige genetische eigenheid binnen een geïsoleerd bekken (vb. IJzerbekken) te behouden is het aangewezen aanplantingen uit te voeren met planten afkomstig uit de nabije omgeving. Door de jarenlange selectie is dit materiaal aangepast aan de plaatselijke omstandigheden, wat dan ook de slaagkansen verhoogt. Het oogsten van zaad of wortelstokken op diverse locaties binnen hetzelfde hydrografisch bekken zou er voor zorgen dat voldoende diversiteit blijft bestaan wat eveneens het slagingspercentage van de aanplanting verhoogt. Bij veranderende milieuomstandigheden geeft een hoge graad van diversiteit immers meer kans op overleven van een populatie.

Contactpersonen :
Veerie Lamote (CLO, Dep. voor Plantengenetica en -veredeling, Melle),
tel.: 09-252 10 52
Hilde Verblest, tel.: 02-657 03 86 ; e-mail : Hilde.Verblest@lin.vlaanderen.be

IBW de boer op ! Landbouwers en populier : wat leeft er ? wat drijft hen ?

Het Europees landbouwbeleid kampt enerzijds met grote productieoverschotten en besteedt enorme budgetten aan de ondersteuning van de landbouwprijzen via subsidies. Anderzijds wil Europa zijn bebossingsindex optrekken. De combinatie van beide problemen heeft geleid tot een politiek van bebossen van landbouwgronden. Elke Europese lidstaat heeft een reglementering uitgewerkt waarbij de landbouwers aangemoedigd worden landbouwpercelen te bebossen. Populier lijkt hierin een geschikte boomsoort wegens zijn snelle groei en goede afzetmogelijkheden. Toch is het succes van deze maatregel momenteel heel magertjes. Slechts ongeveer 650 ha landbouwgrond werden totnogtoe onder deze maatregel bebost in Vlaanderen, waarvan ongeveer 150 ha met populier.

Wat loopt hier fout? Is de regelgeving niet goed? Stroomt de informatie niet door?

Het IBW ging het de landbouwers zelf vragen. Op zaterdag 10 en 24 februari werden twee bijeenkomsten georganiseerd, respectievelijk te BALEGEM (Oost-Vlaanderen) en te ZWEEGEM (West-Vlaanderen), voor een beperkte, maar gemotiveerde groep landbouwers. Deze meetings werden gehouden in het kader van het EU-project PAMUCEAF (Poplars a multiple use crop for European arable farmers) waarin het IBW sinds 1999 actief is. Juist omwille van het Europees karakter van dit onderzoek verliep deze ontmoetingsdag volgens een vooraf bepaald protocol. Er werd bij de landbouwers vooral gepolst naar hun kennis van de populierenteelt, hun financiële verwachtingen en naar hun eventuele bezwaren.

De kennis van de landbouwers omtrent de teelttechnieken was eerder zwak

te noemen. Opvallend was dat de bodemeisen niet goed gekend waren, waarbij vooral aan marginale "waterzieke" gronden werd gedacht, terwijl populier eerder goed zal groeien op vruchtbare en goed gedraineerde gronden. Ook het kostenplaatje riep veel vragen op. Een jaarlijkse rentabiliteit van 30.000 BEF per ha werd als noodzakelijk ervaren. Eén landbouwer was zelfs bereid af te zien van zijn eind-houtoogst als de overheid hem maar jaarlijks deze rente kon verzekeren. De rechtszekerheid aangaande de blijvende bestemming als landbouwgrond, na een eventuele bebossing, baarde heel wat zorgen. Algemeen werd een productietijd van 15 tot 20 jaar als onoverbrugbaar-lang beschouwd en niet strokend met de mentaliteit van de boerenstiel. Toen uit onze informatie bleek dat ook een korte omloopteelt (3 tot 4 jaar) met populier mogelijk is, waarbij een product voor energieopwekking het resultaat was, veranderde op slag de belangstelling. De meeste boeren zagen hierin een waardig alternatief voor de klassieke akkergewassen. De vraag naar een mogelijke beperkte bemesting van deze "plantages" drong zich op. Groot was de ontgoocheling toen bleek dat Vlaanderen over geen georganiseerde afzet beschikt voor deze leverancier van groene energie.

NIEUWE TAMTAM IN GERAARDSBERGEN

Zelfs in het informatietijdperk bewijst de goede oude fax nog steeds onmisbare diensten. Sinds enkele weken is het nummer in Geraardsbergen gewijzigd, en is nu :

054-43 61 60